

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΠΕΜΠΤΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

Διδαγμένο κείμενο

Πλάτωνος Πολιτεία 514Α-515Α

Μετὰ ταῦτα δὴ, εἶπον, ἀπέεικασον τοιοῦτω πάθει τὴν ἡμετέραν φύσιν παιδείας τε πέρι καὶ ἀπαιδευσίας. Ἴδὲ γὰρ ἄνθρωπος οἷον ἐν καταγείῳ οἰκῆσει σπηλαιώδει, ἀναπεπταμένην πρὸς τὸ φῶς τὴν εἴσοδον ἔχούση μακρὰν παρὰ πᾶν τὸ σπήλαιον, ἐν ταύτῃ ἐκ παίδων ὄντας ἐν δεσμοῖς καὶ τὰ σκέλη καὶ τοὺς αὐχένας, ὥστε μένειν τε αὐτοὺς εἷς τε τὸ πρόσθεν μόνον ὄρᾶν, κύκλῳ δὲ τὰς κεφαλὰς ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἀδυνάτους περιάγειν, φῶς δὲ αὐτοῖς πυρὸς ἄνωθεν καὶ πόρρωθεν καόμενον ὄπισθεν αὐτῶν, μεταξὺ δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν δεσμωτῶν ἐπάνω ὁδόν, παρ' ἣν ἰδὲ τειχίον παρωκοδομημένον, ὥσπερ τοῖς θαυματοποιοῖς πρὸ τῶν ἀνθρώπων πρόκειται τὰ παραφράγματα, ὑπὲρ ὧν τὰ θαύματα δεικνύασιν.

Ὅρῳ, ἔφη.

Ὅρα τοίνυν παρὰ τοῦτο τὸ τειχίον φέροντας ἄνθρώπους σκευὴ τε παντοδαπὰ ὑπερέχοντα τοῦ τειχίου καὶ ἀνδριάντας καὶ ἄλλα ζῶα λίθινά τε καὶ ξύλινα καὶ παντοῖα εἰργασμένα, οἷον εἰκὸς τοὺς μὲν φθεγγομένους, τοὺς δὲ σιγῶντας τῶν παραφερόντων.

Ἄτοπον, ἔφη, λέγεις εἰκόνα καὶ δεσμώτας ἀτόπους.

Ὅμοίους ἡμῖν, ἦν δ' ἐγώ.

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

A1. Από το παραπάνω κείμενο να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του αποσπάσματος: «**Μετὰ ταῦτα δὴ... τὰ θαύματα δεικνύασιν**».

Μονάδες 10

B1. Να ερμηνεύσετε, με βάση το κείμενο που σας δίνεται, τους συμβολισμούς: **πρὸς τὸ φῶς, ἐν δεσμοῖς, ἀνδριάντας.**

Μονάδες 15

B2. Με ποιους εκφραστικούς τρόπους αισθητοποιείται η εικόνα του σπηλαίου και των δεσμοτών (μονάδες 8) και ποιος ο ρόλος του καθενός; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

B3. Ποιες είναι, κατά τον Πλάτωνα, οι ενασχολήσεις των *φυλάκων-αρχόντων (βασιλέων)* μετά την ολοκλήρωση της αγωγής τους και ποια τα χαρακτηριστικά τους ως *φιλοσόφων-βασιλέων*;

Μονάδες 10

B4. Να βρείτε στο διδαγμένο κείμενο μία ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής:

γεωμετρία, σχήμα, ευφυής, υπόδημα, διένεξη, οπτασία, άξονας, διεργασία, πυρετός, δίφθογγος.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

Ξενοφῶντος Ἑλληνικὰ Στ' IV, 6-7

Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν. τῶν δ' αὖ Ἐθηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο ὡς εἰ μὴ μαχοῖντο, ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο· εἰ δὲ μὴ ἔξοι ὁ δῆμος ὁ Ἐθηβαίων τὰπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. ἅτε δὲ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν ἐλογίζοντο κρεῖττον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν ἢ πάλιν φεύγειν. πρὸς δὲ τούτοις παρεθάρρυνε μὲν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος ὡς

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ - Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ

δέοι ἔνταῦθα Λακεδαιμονίους ἠττηθῆναι ἔνθα τὸ τῶν παρθένων ἦν μνήμα, αἷ λέγονται διὰ τὸ βιασθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τινῶν ἀποκτεῖναι ἑαυτάς.

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παραπάνω κειμένου.

Μονάδες 20

Γ2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

παρωξύνετο	:	το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή
συνάπτειν	:	το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του αορίστου στην ίδια φωνή
προεστῶτες	:	την ονομαστική ενικού στο θηλυκό γένος
πεφευγότες	:	το απαρέμφατο του αορίστου β΄ στην ίδια φωνή
πολλοί	:	τον ίδιο τύπο στον υπερθετικό βαθμό
κρεῖττον	:	τη δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος
	:	και στον ίδιο βαθμό
δέοι	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο του παρατατικού
ἠττηθῆναι	:	το γ΄ ενικό πρόσωπο της ευκτικής του ενεστώτα
μνήμα	:	τη δοτική ενικού
ἑαυτάς	:	τον ίδιο τύπο στο α΄ πρόσωπο.

Μονάδες 10

Γ3.α. Να γίνει πλήρης συντακτική αναγνώριση των παρακάτω λέξεων και φράσεων:

ταῦτα, αὐτοῖς, αὐτῶν (το δεύτερο στο κείμενο),
μαχομένους, ἀποθνήσκειν, πρὸς τούτοις, Λακεδαιμονίους.
(μονάδες 7)

Γ3.β. «τῶν δ' αὖ Ἐθηβαίων ... αὐτῶν πόλεις»: να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ. (μονάδες 3)

Μονάδες 10

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

1. Στο τετράδιο να γράψετε **μόνον** τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα, κατεύθυνση). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Δεν επιτρέπεται να γράψετε** καμιά άλλη σημείωση. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας **μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό διαρκείας και μόνον ανεξίτηλης μελάνης**.
5. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 18.30.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2012
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

A1. Ὑστερα, ἀπὸ αὐτὰ , λοιπὸν, εἶπα, παρομοίασε τὴ δική μας φύση στὸ θέμα τῆς παιδείας καὶ τῆς ἀπαιδευσίας με τὴν ἐξῆς εἰκόνα. Φαντάσου δηλαδὴ ἀνθρώπους γιὰ παράδειγμα μέσα σὲ ὑπόγεια κατοικία ὅμοια με σπηλιά που ἔχει τὴν εἰσοδὸ τῆς ανοιχτὴ πρὸς τὸ φῶς σὲ ὅλο τὸ μᾶκρος τῆς σπηλιάς νὰ βρίσκονται μέσα σὲ αὐτὴ ἀπὸ παιδιά ἀλυσοδεμένοι καὶ στὰ πόδια καὶ στοὺς ἀυχένες , ὥστε καὶ νὰ μένουν οἱ ἴδιοι ἀκίνητοι καὶ νὰ βλέπουν μόνον μπροστὰ καὶ νὰ μὴ μποροῦν νὰ στρέφουν τὰ κεφάλια τοὺς κυκλικά ἐξαιτίας τῶν δεσμῶν καὶ νὰ φέγγει γι' αὐτοὺς ἀπὸ ψηλά κι ἀπὸ μακριὰ ἓνα φῶς ἀπὸ φωτιά που καίει ἀπὸ πίσω τοὺς καὶ ἀνάμεσα στὴ φωτιά καὶ στοὺς δεσμώτες σ' ἓνα ψηλότερο γι' αὐτοὺς ἐπίπεδο δρόμος δίπλα στὸν ὁποῖο φαντάσου ἓνα χαμηλὸ τοιχάκι νὰ εἶναι χτισμένο ἀπέναντί του ὅπως ἀκριβῶς στήνονται ἀπὸ τοὺς θαυματοποιούς μπροστὰ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τὰ παραπετάσματα πάνω ἀπὸ τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν τὰ τεχνάσματά τοὺς.

- B1.**
- πρὸς τὸ φῶς: τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἶναι ἡ ὑψιστὴ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ, εἶναι ἡ ἀλήθεια καὶ ὄντολογικῶς παραπέμπει στὴ θεότητα. Ὁ φωτεινὸς κόσμος εἶναι ὁ κόσμος που βρίσκεται ἐξῶ ἀπὸ τὴ σπηλιά καὶ συμβολίζει τὸν κόσμο τῶν Ἰδεῶν, τὴν ἀληθινὴ πραγματικότητα που γίνεται ἀντιληπτὴ μόνον μέσω τῆς νόησης. Ἐπομένως ἡ πορεία ἀπὸ τὸ σπήλαιον πρὸς τὸ φῶς συμβολίζει τὴν πορεία τοῦ δεσμώτη ἀπὸ τὴν ἀγνοία πρὸς τὴ γνώση, τὴν ἀπελευθέρωσή του που σκοπὸ ἔχει τὴν κατάκτηση τῆς γνώσης καὶ τῆς ἀλήθειας μέσω τῆς νόησης καὶ τῆς παιδείας καὶ ἀρα τὴ μεταστροφή του σὲ φιλόσοφο βασιλέα.
  - ἐν δεσμοῖς: οἱ ἀλυσίδες εἶναι οἱ αἰσθήσεις που μας κρατοῦν δέσμιους καὶ δὲν μας ἀφήνουν νὰ ἀντιληφθούμε τὴν πραγματικότητα. Μας κρατοῦν καθηλωμένους καὶ ἀκινητοποιημένους σὲ ἓναν κόσμο καταναγκασμοῦ, δεσμεύσεως , ἀνελευθερίας ἀμάθειας. Ἀν τὸ ἐξετάσουμε σὲ ἓνα ευρύτερο πλαίσιο, οἱ ἀλυσίδες μποροῦν νὰ παρομοιαστοῦν με τὰ ἐμπόδια που συναντάμε στὴ ζωὴ μας, με τὴν προσήλωσή μας στὰ υλικά ἀγαθὰ που μας κρατοῦν μακριὰ ἀπὸ τὴ θέαση τοῦ ἀγαθοῦ.
  - ἀνδριάντας: σχόλιο σχολικοῦ βιβλίου σελ. 116
- B2.** Οἱ ἐκφραστικοὶ τρόποι με τοὺς ὁποῖους αἰσθητοποιεῖται ἡ εἰκόνα τοῦ σπηλαίου εἶναι οἱ ἐξῆς:
- Ἀλληγορία: εἶναι ἓνας ἐκφραστικὸς τρόπος με τὸν ὁποῖο ὁ συγγραφέας ἄλλα λέει κι ἄλλα ἐννοεῖ. Πρόκειται συνεπῶς γιὰ συνεχὴ μεταφορὰ ἢ

παρομοίωση. Ο Πλάτωνας τη χρησιμοποιεί για να κάνει πιο κατανοητές δύσκολες φιλοσοφικές έννοιες και για να κερδίσει την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Επίσης, ο εκφραστικός αυτός τρόπος του είναι χρήσιμος όταν θέλει να θεμελιώσει απόψεις που δε μπορούν να στηριχτούν με τη διαλεκτική ή για να ενισχύσει τη διαλεκτική.

- Διάλογος: χάρη σε αυτόν η περιγραφή του σπηλαίου δε γίνεται μονότονη αλλά αποκτά ζωντάνια και παραστατικότητα.
- Χρήση β' ενικού προσώπου (*ἀπείκασον, ἰδέ, ὄρα*) : συνδέεται με το διάλογο και προσδίδει στην περιγραφή αμεσότητα.
- Εικόνες: η περιγραφή του σπηλαίου δίνεται μέσω πληθώρας οπτικοακουστικών και κινητικών εικόνων. Ειδικότερα μπορούμε να αναφέρουμε τα εξής:

- α) οπτικές εικόνες: η περιγραφή της σπηλιάς (« καταγείω οἰκήσει σπηλαιώδει »), οι ακινητοποιημένοι δεσμώτες (« ἐν δεσμοῖς... περιάγειν ») , η παρουσίαση της φωτιάς που καίει στο πίσω μέρος (« φῶς δέ ... αὐτῶν »), και του τοίχου (« μεταξύ δέ ... δεικνύασιν »)
- β) κινητική εικόνα: η παρουσίαση των ανθρώπων, οι οποίοι κινούνται στο δρόμο (« ὄρα ... εἰργασμένα »)
- γ) ακουστική εικόνα: οι ομιλίες των ανθρώπων που ακούγονται κατά το πέρασμά τους(« οἶον ... παραφερόντων »)

B3. Σχολικό βιβλίο σελίδα 98:

« Η πορεία προς την ολοκλήρωση... ἄρχοντες (βασιλεῖς) »

Σχολικό βιβλίο σελίδα 97:

« Οι φύλακες - παντελεῖς αναλαμβάνουν τη διακυβέρνηση και μεριμνούν ... υπηρετεῖ το πλήθος »

Σχολικό βιβλίο σελίδα 98:

« Οι ενασχολήσεις ... τιμώνται ως ἥρωες »

Σχολικό βιβλίο σελίδα 100:

« Οι φιλόσοφοι - βασιλεῖς ... κοπιώδες λειτούργημά τους »

Ἔτσι καθοδηγούν την πολιτεία προς το Ἀγαθόν.

B4. γεωμετρία: καταγείω

σχῆμα : ἐχούση

ευφυής : φύσιν

υπόδημα : δεσμοῖς

διένεξη : φέροντας

οπτασία : ὄρῶ

ἄξονας : περιάγειν

διεργασία : εἰργασμένα

πυρετός: πυρός

δίφθογγος : φθεγγομένους

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Ο Κλεόμβροτος, λοιπόν, ακούγοντας αυτά παρακινούνταν να πολεμήσει. Από το άλλο μέρος πάλι οι αρχηγοί των Θηβαίων σκέφτονταν ότι αν δεν πολεμήσουν θα αποστατήσουν οι γειτονικές τους πόλεις, ενώ οι ίδιοι θα πολιορκηθούν· αν όμως ο λαός των Θηβαίων στερείτο τα αναγκαία (σκέφτονταν) ότι υπήρχε κίνδυνος και η πόλη να γίνει εχθρική σε αυτούς. Επειδή είχαν και προηγουμένως εξοριστεί πολλοί από αυτούς σκέφτονταν ότι ήταν καλύτερο να φονευθούν μαχόμενοι παρά πάλι να εξοριστούν. Επιπρόσθετα τους ενθάρρυνε και ο χρησμός που έλεγε ότι έπρεπε οι Λακεδαιμόνιοι να ήττηθούν εδώ όπου ήταν ο τάφος των θυγατέρων οι οποίες αναφέρεται ότι αυτοκτόνησαν επειδή βιάσθηκαν από κάποιους Λακεδαιμονίους.

Γ2. παρωξύνετο → παρωξύμμεθα
συνάπτειν → σύναψον
προεστῶτες → προεστῶσα
πεφευγότες → φυγεῖν
πολλοί → πλεῖστοι
κρεῖττον → κρείττοσι
δέοι → ἔδει
ήττηθῆναι → ήττῶτο
μνήμα → μνήματι
ἑαυτάς → ἡμᾶς αὐτάς

Γ3.α. ταῦτα : αντικείμενο της μετοχής ἀκούων
αὐτοῖς : δοτική αντικειμενική στο ἐναντία
αὐτῶν : γενική διαιρετική στο πολλοί
μαχομένους : τροπική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ἀποθνήσκειν
ἀποθνήσκειν : τελικό απαρέμφατο υποκείμενο της απρόσωπης έκφρασης «κρεῖττον εἶναι»
πρὸς τούτοις : εμπρόθετος προσδιορισμός της προσθήκης στο ρήμα «παρεθάρρυνε»
Λακεδαιμονίους : υποκείμενο του παρεμφάτου ήττηθῆναι
Γ3.β. εἰ μή μαχοῦμεθα , ἀποστήσονται μὲν αἱ περιοικίδες ἡμῶν πόλεις, ἡμεῖς δὲ πολιορκησόμεθα